

ЛІНГВОПРАГМАТИКА ПОЕТИЧНОГО ДИСКУРСУ

«НОВОЇ ДІЛОВИТОСТІ»

Бандурко З.В. (Херсон)

У доповіді розглядаються мовні властивості поетичного дискурсу напрямку «Нова діловитість» на прикладі поетичних текстів Маші Калеко з огляду на можливість застосування лінгвопрагматичного підходу до аналізу цього жанру поетичного дискурсу.

Поетичний дискурс напрямку «Нова діловитість» з'явився на початку ХХ століття у літературі Німеччини в якості заміни експресіонізму і пізніше став його повною протилежністю у мотивах, намірах та задумах. Характерними його рисами є чітка констатація фактів, лаконічне, стримане висловлювання, опис в якості ділового повідомлення, яке позбавлене оцінок, емоцій, звичайна, зрозуміла кожному повсякденна мова, розмовне використання риторичних фігур, техніка монтажу, об'єктивне, буденне, ділове, журналістське написання, ділові характери героїв, відмова від психологізму.

Яскравим представником дискурсу «Нової діловитості» є лірика Маші Калеко (1907–1975), мові якій притаманні такі характерні риси, як діловитість, об'єктивність, повсякденність та зрозумілість для читача, чітка констатація фактів, лаконічне, стримане висловлювання, відсутність оцінок, емоцій, прикрас, чуттєвості, зображення актуального життєвого матеріалу, ясність, точність, стриманість висловлювання.

Ліричним героєм віршів виступає сама авторка, яка є звичайним громадянином, вже сформованою особистістю, переймається темами та проблемами сучасного їй оточуючого світу, такими, як життя та смерть, благополуччя та безпека рідних, настанови та попередження синові, любов та розлука, самотність та відчай, радість, щастя та розгубленість, еміграція, взаєморозуміння, швидкоплинність часу та життя.

Наближеність мовлення поетичних текстів М. Калеко до розмовного уможлиблює прагматичний аналіз її дискурсу, оскільки акцентація дії, що є характерною для естетики «Нової діловитості», відповідає лінгвопрагматичному куту зору на мову.

Більшість віршів авторки реалізують мовленнєві акти асертивного іллокутивного типу, але значну частку демонструють і директиви. Лірична героїня М. Калеко зазвичай висловлюється у прямий спосіб. Але спостерігаємо й імпліцитне подання смислів у вигляді дискурсивних імплікатур, у тому числі й метафоричних.

Для відображення інтенційних станів мовця широко використовуються модальні слова, модальні частки, модальні дієслова. Частотними є також метакомунікативні звороти у ролі перлокутивних інтенсифікаторів – таких висловлень, які інтенсифікують або мітингують перлокутивний ефект мовленнєвого акту.

Вираженню інтенцій ліричної героїні підпорядковане використання певних стилістичних засобів, серед яких виокремлюються розгорнуті метафори, повтори, порівняння, протиставлення, риторичні запитання, алюзія, внутрішня, рима, кільцева композиція.

Серед лексики виділяються запозичення, а також дати та географічні назви як один із засобів точної передачі фактів, що слугує точності відображення подій.

Для синтаксису поетичних текстів Маші Калеко характерними є засоби, які наближають поетичне мовлення до розмовного, а саме інверсії, синтаксичний паралелізм, імперативні конструкції, поетичні звороти, еліпсис, парцеляція, пряма мова.

Таким чином, мова поетичного дискурсу «Нової діловитості», зокрема мова поетичного дискурсу М. Калеко, відображає провідні риси його естетики та характеризується переважанням мовних засобів, які наближують його до розмовного мовлення, тож цей дискурс становить плідний матеріал для дослідження у руслі прагмапоетики.